

Kad nereikėtų numauti kelnių

Kęstutis SKERYS. Finišuoja šalies A lygos futbolo čempionatas – komandoms liko žaisti po dvi-tris rungtynes. „Sūduvos“ komanda rikiuojasi neįprastoje šeštoje vietoje – jei tokioje ir baigtų pirmenybes, tai būtų bene prasčiausias miesto reprezentacinės vienuolikos pasirodymas startuojant A lygos varžybose.

„Sūduvos“ gerbėjai tikisi, kad taip neatsitiks ir komanda, kurios savininkas šiemet jau atleido du trenerius – ispaną ir portugalą, kaip nors užsiropš jei ne iki pernykščių vicečempionų titulo, tai bent trečiosios vietos. Mat ji garantuoja dalyvavimą viename Europinių turnyrų ir maždaug ketvirčio milijono eurų premiją, kurią skiria UEFA (tarptautinė futbolo federacija).

Pastebėtina, kad net laimėjus du likusius čempionato susitikimus, premija nebus garantuota – daug kas priklausys nuo to, kaip žais kitos ekipos, taip pat svajojančios apie europinę investiciją.

Jeigu kartais „Sūduva“ jos negautų, labai tikėtina, kad kitamet komandos savininkas vėl prašys pinigų iš savivaldybės. Bet ne poros šimtų tūkstančių eurų, kaip pernai, o gerokai daugiau. Žinia, pinigai J. Basanavičiaus aikštėje neauga, todėl davę vieniems valdantieji turės numauti kelnes kitiems.

Turnyro lentelė (vieta, komanda, rungtynės, pergalės, lygiosios, pralaimėjimai, įvarčių santykis, taškai):

1. Vilniaus „Žalgiris“	31	24	6	1	+56	78
2. Kn.r. „Hegelmann“	34	15	12	7	+28	57
3. „Kauno Žalgiris“	34	16	9	9	+14	57
4. „Panevėžys“	33	16	8	9	+18	56
5. Vilniaus „Riteriai“	34	16	7	11	+11	55
6. Marijampolės „Sūduva“	34	15	9	10	+10	54
7. FA „Šiauliai“	33	11	11	11	+1	44
8. Gargždų „Banga“	33	5	12	16	-20	27
9. Telšių „Džiugas“	34	5	11	18	-30	26
10. „Jonava“	34	0	3	31	-88	3

Taupymas pagal „užjūrį“

UAB „Headline agency“. Visi esame bent jau girdėję įvairių būdų, kaip susitaupyti lėšų, ar taisyklę, kad išlaidos negali viršyti pajamų. Tačiau tyrimai rodo, kad beveik kas antras lietuvis bent kartą per metus pinigų skolinas. Visgi, kai kurių užsienio šalių gyventojai į išlaidas žvelgia labai atsargiai ir garsėja savo gebėjimu taupyti. Galbūt keletas patarimų, paremtų užsienio kultūrų gerąja patirtimi, padės išlaikyti ir jūsų šeimos finansinį stabilumą, šoktelėjus šildymo kainoms.

Pasak finansų valdymo ir skolinimo platformos „Creditea“ vadovės Lietuvoje Donatos Stoškuvienės, vienas esminių elementų šeimos biudžeto valdyme siekiant sutaupyti – išlaidų ir pajamų planavimas. Organizuotas asmeninių ar šeimos pajamų paskirstymas tam tikroms išlaidoms turėtų būti kasdienis kiekvieno atsakingo žmogaus įprotis.

Finansų valdymo ekspertė dalijasi vertingais taupymo patarimais, pasiskolintais iš skirtingų pasaulio kultūrų. Jei lietuviški įpročiai „nepirilimpa“, gal sumažinti stresą dėl finansų bei taupiau gyventi šildymo sezono metu padės šie?

Nors mokėjimo bei kredito kortelės Kinijoje ir Vokietijoje egzistuoja jau ilgą laiką, nemažai šių šalių gyventojų, taupymo sumetimais, vis dar vengia jas naudoti ir pirmenybę teikia gryniesiems pinigams. Jais atsiskaitinėja prekybos centruose, parduotuvėse, moka už įvairias paslaugas.

Remiantis minėtų šalių gyventojų filosofija, kadangi mokėjimo kortelėse pinigai nėra apčiuopiami, o nemažai žmonių sąskaitos

likutį tikrina retai, atsisikant galima nejausti ribų. Apsiperkant dažniau naudoti grynuosius – pravartu, nes matome, kiek išleidžiame pinigų, galime lengvai apskaičiuoti turimų finansų likutį.

Japonijoje dar XX amžiaus pradžioje išrastas taupymo metodas „Kakeibo“ Rytų šalyse naudojamas iki šiol. Remiantis juo, kiekvienam įsigyjamam daiktui vertėtų pritaikyti septynių esminių klausimų. Ar galiu išsiversti be to? Ar mano finansinė padėtis leidžia tai įsigyti? Ar iš tiesų tai naudosiu? Ar turiu tam erdvės namuose? Kaip sugalvojau šį daiktą įsigyti? Kaip šiandien jaučiuosi? Kaip jaučiuosi, ruošdamasi(s) pirkti šį daiktą ir kiek laiko šis jausmas tęsis?

Sąmoningumas biudžeto planavime yra labai svarbus aspektas, leidžiantis pasverti tam tikrų išlaidų būtinybę, o tai paskatina lengviau atsisakyti nereikalingų pirkinių ir atsidėti pakankamai pinigų galimam finansiniam sunkmečiui.

Nežinomybės ir ekonominių iššūkių kupinu metu daug populiarumo sulaukia skandinaviskas gyvenimo būdas „Lagom“, reiškiantis „nei per daug, nei per mažai“. Naudojantis šio gyvenimo stiliaus principais, kasdienybėje turėtų vyruoti minimalizmas. Į dienvakarę įvedamas tikslingas planavimas ir apgalvotas išlaidų paskirstymas, kokybės pasirinkimas vietoje kiekybės. Renkantis šį būdą, svarbu sumažinti įsigyjamų pirkinių kiekį ir neapkrauti savo namų nenaudojamais baldais, nedėvimais drabužiais, nenusipirkti tą pačią funkciją atliekančio daikto, jei tokį jau turite.

Kai visas dangus – vieni oro balionai

Kęstutis SKERYS. Pamatę padangėje spalvingus karšto oro balionus, dažnas ilgai nenuleidžiame akių. Gražu. Ir išpūdinga, kai matome keletą ar net keliasdešimt tokių ankstyvųjų skraidymo aparatų. Šimtas balionų jau yra neapsakomai daug, o ką pasakytumėte ore išvydę iš karto 650?

Tiek jų pasirodė jubiliejiniame – penkiasdešimtajame karšto oro balionų festivalyje JAV mieste Albuquerque.

Ten Lietuvai kartu su vilniečiu Justinu Čižiumi atstovavęs marijampolietis Rokas Kostiuškevičius pasakojo, kad tai didžiausias pasaulyje tokio pobūdžio festivalis. Anot daug reikšmingų apdovanojimų tarptautinėse varžybose iškovojusio Roko, dalyvauti šioje kasmet rengiamoje oro balionų šventėje yra kiekvieno oreivio svajonė.

„Jubiliejiniame festivalyje startavo keliais šimtais balionų daugiau nei įprasta. Be to, dar dviems šimtam pilotų buvo atsakyta dalyvauti dėl logistikos problemų. Juk kiekvieną komandą sudaro vidutiniškai penki žmonės – reiškia tik dalyvių atvyko per tris tūkstančius. O kur dar teisėjai, automobiliai su balionams skirtomis priekabomis, kitas inventorius. Sunku apskaičiuoti prieš startą rengiamą instruktažą, į kurį susirinko pusseptinto šimto pilotų“, - pasakoja R. Kostiuškevičius.

Balionai startavo dviem bangomis daugiau kaip po tris šimtus aparatų iš didžiulio stadiono, kuris dėl nuolat didėjančio dalyvių skaičiaus pastaruoju metu buvo kelis kartus keliamas į vis erdvesnę vietą.

Dešimt dienų vykusią fiestą savaitgaliais stebėdavo daugiau kaip 100 tūkstančių žiūrovų. Rokas mini kerintį vaizdą, kai anksti ryte, dar neprasvitus gausybė automobilių juda link stadiono – žmonės nori pamatyti kylančius balionus. „Dėl šio reginio susidarydavo didžiuliai mašinų „kamščiai“, - prisimena Rokas.

Albuquerque karšto oro balionų stadione

Rokas po apdovanojimo nusifotografavo prie oreivio skulptūros

Jis iš Albuquerque parsivežė sidabro medalį. Varžybose dalyvavo maždaug pusė iš 650 festivalyje į padangę balionus kėlusiu pilotų, o marijampolietis nusileido tik JAV atstovui. Europiečių startavo mažai, absoliučią daugumą sudarė amerikiečiai.

Po „covidinio“ karantino varžybos Albuquerque Rokiui buvo tik antrosios šiais metais. Pirmosiose, vykusiose gimtajame mieste, iškovota Marijampolės taurė.

Oreivis pasakoja gyvenimą susijęs su oro balionais.

„Iš to valgau duoną: skraidinu ke-

leivius, su kolegomis organizuoju renginius, pats juose dalyvauju“, - kalba dabar Klaipėdoje gyvenantis Rokas.

Sako dažnai užsukantis į Marijampolę, čia, pavyzdžiui, žiemoja dalis balionų, kuriuos pilotuoja jis ir tėtis Rimas. Vyresnysis Kostiuškevičius dabar išvykęs į karšto oro balionų festivalį Meksikoje.

„Ten nebus jokių varžybų, tik pasirodymai, šokiai ir kitos linksmybės“, - anonsuoja jaunėlis, kurio planuose rengimasis atstovauti Lietuvai artimiausiuose Pasaulio ir Europos čempionatuose.

Pirmoji buvo Marijampolės ligoninė...

Vytautas ŽEMAITIS. Marijampolėje lankėsi Hugo Dierken iš Wildeshauseno (Vokietija) miesto, kuris labai daug prisidėjo prie to, kad mūsų ligoninėje prieš 30 metų atlikta pirmoji Lietuvoje laparoskopinė operacija. Pacientams tai reiškia mažus pjūvius, lengvesnį pooperacinį laikotarpį, trumpesnę sveikimo laiką. Mat pro nedidelius pjūvius įvedami siauri vamzdeliai, per kuriuos įkišama optinė akis bei operacijai reikalingi instrumentai. Chirurgas operuodamas vaizdą mato tik ekrane.

Toks metodas, dabar jau labai plačiai paplitęs, iš medikų reikalauja daug specialių žinių. Įgyti jų marijampoliečiams chirurgams Mariui Purtokui, kuris 1992-ųjų rugsėjo 9 d. ir atliko pirmąją laparoskopinę operaciją, jo kolegoms Romui Maskeliui ir Vitui Šimkoniui bei medicinos seseriai Rasai Černiauskytei padėjo Maltos ordino atstovas H. Dierkenas. Jis atsako į „Miesto laikraščio“ klausimus.

- Kokios aplinkybės Jus suvedė su Mariumi Purtoku ir jo kolegomis?

- Pirmą kartą į Lietuvą atvykau 1992 metų balandį, lydėdamas transportą su labdaros siunta. Važiavau baimindamasis, nes situacija čia buvo sudėtinga, kolegoms pasakojo, kad nuo sienos juos lydėjo policija. Tačiau viskas sekėsi gerai, o labdarą į Lietuvą iš viso vežiau 16 kartų. Pagalbą Marijampolėje priėmė su ašaromis akyse. Su kai kuriais marijampoliečiais susidraugavome, ypač šilti santykiai užsimezgė su gydytojais Vytautu Šimkoniui bei Emilija Montviliene, atstovavusia „Caritas“ organizacijai (ji yra šios organizacijos Marijampolės apskrityje pradininkė – red. pastaba).

„Caritas“ kambarėlyje V. Šimkonis pasiūlymė laparoskopinėmis operacijomis ir galimybėmis išmokyti šio metodo Vokietijoje. Žinojau, kad tokios operacijos buvo atliekamos mūsų miesto (Wildeshausenas yra Žemutinėje Saksonijoje, 30 km nuo Bremeno – red. pastaba) Johaneus ligoninėje, ir beveik pažadėjau, kad jie čia galės tobulintis. Taip ir atsitiko 1992 rugpjūtį: į Johaneus ligoninę atvyko gydytojai Marius, Romas ir medicinos sesuo Rasa. Jų apgyvendinimu, maitinimu ir 6 savaitių medicinine praktika pasirūpino ligoninės direktorius Manfred Rollie (jis buvo ir miesto meras) bei vyriausiasis chirurgas Hermann. Kiek vėliau, lapkričio mėnesį, stažuočius atvyko ir V. Šimkonis.

Aš taip pat tarpininkavau dėl tolimesnio marijampoliečių mokymosi Hamburge ir Oldenburge. Todėl nesistebiu, kad pirmoji Lietuvoje laparoskopinė operacija atlikta Marijampolės ligoninėje, o ne universitetinėse jūsų šalies gydymo įstaigose.

Mano šeima šiltai bendravo su svečiais

iš Marijampolės. Antai pakvietėme juos į tradicinę mūsų apylinkių liaudies šventę, kurioje medikai išbandė ir atrakcionus, anksčiau jų matytus tik per televiziją. Gydytojas Marius puikiai mokėjo vokiškai, su daktaru Romu kalbėjome angliškai, dažnai kartu vakarodavome. Prisidėdavo ir M. Rollie su žmona Elisabeth bei pastorius Heinz Holtmann. Jie taip pat buvo sužavėti bendravimu su lietuvių medikais. Jų pirmosios viešnagės metu užsimezgė šilti ryšiai tebesitęsia.

- Kiek žinau, rūpinotės ne tik gydytojų mokymu...

- Aš ir R. Maskelis vykome susitikti su firmų atstovais dėl įrengimų tiekimo Marijampolės ligoninei. Kadangi buvau savo miesto Maltos ordino vadovas, turėjau neblogų ryšių įvairiose srityse, įskaitant mediciną, nupirkome įrangą su didele nuolaida. Be to, bendraudamas su svečiais, o vėliau – Marijampolės ligoninės administracijos atstovais supratau, kad jiems praverstų mūsų ligoninėje jau nenaudojama, tačiau puikiai veikianti įranga. Buvo surinkta ir kaip labdara Marijampolės ligoninei perduota daugybė medicininių lovų, vežimėlių, operacinių stalų, lempų, medikamentų. V. Šimkonis, kuris, kaip minėjau, taip pat stažavosi mūsų miesto ligoninėje, susižavėjo maltiečių darbu ir 1993 metais įkūrė kelias Maltos ordino grupes Lietuvoje. Jis taip pat turėjo galimybę mūsų miesto parlamente padėkoti už pagalbą ir medikų praktiką. Tai padėjo dar labiau padidinti paramą marijampoliečiams, prie kurios daug prisidėjo ir Šv. Petro katalikų bendruomenė, vadovaujama pastoriaus H. Holtmann.

- Kaip pasikeitė Marijampolė nuo pirmojo Jūsų apsilankymo?

- 1992-aisiais jūsų šalis man priminė 1950-1960 metų Vokietiją. Marijampolė buvo nešvarus miestas, gatvių būklė apgailėtina – kelkraščiai aukšti, nepritaikyti nei dviračiams, nei vaikiškiems vežimeliams užvažiuoti ar nuvažiuoti. Visur apstu šiukšlių, tuščių butelių, šlittinėjo išgėrę vyrai, automobiliai seni, tinkami tik į sąvartyną. Tualetai neišsivaizduojamai nešvarūs, stengiausi jais kuo rečiau naudotis. Miesto centre esančiame viešbutyje, kuriame nakvojau, nebuvo šilto vandens – pasirodo, jo visą savaitę neturėjo visa ta miesto dalis. Mačiau Šešupėje skalbiančias moteris. Slo-gų išpūdį paliko Šv. Vincento bažnyčia, kurią sovietų valdžia buvo pavertusi sandėliu, kai kurie kiti dalykai.

Po 30 metų atvykau į tvarkingą šalį ir miestą. Marijampolėje daug puikių apsipirkimo centrų, kavinių, degalinių, naujų automobilių, pastebėjau nemažai statybų, restauruoti beveik visi seni pastatai. Manau,

Savaitę Lietuvoje viešėjusiais sutuoktiniais H. Dierken pakaitomis rūpinosi, kartu keliavo gydytojų Maskelių, Šimkonių ir Purtokų šeimos. Pastarosios namuose svečiai buvo apsisostę didžiąją dalį viešnagės. Gydytoja odontologė Deimantė Purtokienė „Miesto laikraščiu“ pasakojo, kad su vyru kas porą metų vyksta į Wildeshausena, ten aplanko ne tik Hugo ir Konie, su kurių šeimomis daug metų artimai bendrauja, bet ir buvusį ligoninės direktorių M. Rolie bei pastorių H. Holtman. Šiems vyrams jau per 80 metų, dėl to jie šįkart neatvyko į Lietuvą.

„Tai daug Marijampolei nusipelnę asmenys. Nevalia jų pamiršti! Pavyzdžiui, kai ponas Rolie šventė savo šešiasdešimtmetį, jis paprašė svečių dovanoti pinigų. Surinko 10 000 markių (apie 17 000 litų – red. pastaba) – anuot didžiulę sumą ir atidavė ją Marijampolės senelių namams. Šie žmonės, kurie savo gyvenimą įprasmino padėdami kitiems, Wildeshausene buvo subūrę ir daugiau vokiečių, vienaip ar kitaip sunkiu Lietuvai metu rėmusių marijampoliečius“, – sakė D. Purtokienė.

Nuotrauka daryta šių metų rugpjūtį Elisabeth ir Manfred Rollie namuose Wildeshausene: centre – šeimnininkė, iš kairės – K. Dierken, M. Purtokas, H. Dierken, D. Purtokienė, šeimnininkas

kad Lietuva, o ypač Marijampolė padarė didžiulį žingsnį į priekį.

- Papasakokite apie save.

- Man 69-eri, esu pensijoje. Seneliai ir tėvai buvo stipriai susiję su katalikų Bažnyčia, todėl jaunas ėmiausi savanorio darbo, Bažnyčioje radau tikėjimo ir pagalbos prašantiems ryšį, kuris išliko iki šiol. Mano moto: „Išsaugoti tikėjimą ir padėti vargstantiems reiškia padėti sau“.

Šešiolikos metų įgijau mechaniko specialybę, vėliau išsimokslinau greitosios medicinos pagalbos gydytojo asistentu, sulaukęs 36-erių tapau atsakingu už greitosios pagalbos ir socialinės pagalbos poskyrio darbą. Jau keturis dešimtmečius su žmona Konie esame laimingoje santuokoje, turime 3 dukras ir 4 anūkus. Tikiuosi nugyventi dar daug metų su savo šeima, artimaisiais Wildeshausene, draugais Marijampolėje.

Draugystė dovaną patiria ir kelionėse

„Bočiai“ Valdovų rūmuose

Leonas KISELIUSKAS, choro „Bočiai“ vadovas. Senatvėje nepaprastai svarbi draugystė, bičiulystė. Jei jos esama - tai didžiulė dovana. Ja džiaugiasi Marijampolės kultūros centro senjorų choras „Bočiai“.

Aplankėme daug vietovių, pastarąjį kartą pabuvojome Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valdovų rūmuose. Čia susipažinome su jų tyrimų ir atkūrimo istorija, grožėjomės ankstyvąja pilimi, Žygimanto Senojo renesansiniais rūmais, dairėmės barokiniuose valdovų miegamuosiuose, užlipome į apžvalgos bokštą.

Taip pat buvome Lietuvos banko Pinigų muziejuje. Jo ekspozicijos pasakoja apie pasaulio pinigų ir bankininkystės istoriją, mūsų valstybės pinigų, jų raidą.

Grįždami užsukome į Trakus, čia pasklavome garsiųjų kibinų ir linksmai dainuodami grįžome namolio.

Dėkojame Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Marijampolės bendrijos pirmininkei Joanei Bridžiuvieniui už nuostabią kelionę.

Renkatės interneto tiekėją? „Tele2“ klientams siūlo plačiausią tinklą ir specialius kainų pasiūlymus

Jeigu renkatės mobiliojo interneto paslaugų tiekėją, svarbu ne tik gigabaitų kiekis, bet ir paslaugų kaina bei techniniai kriterijai. Ieškantiems geriausio varianto, mobiliojo ryšio operatorius „Tele2“ turi specialų pasiūlymą – operatorius klientams užtikrina plačiausią tinklą ir siūlo išskirtines kainas „Laisvo interneto“ paslaugoms.

Pasinaudokite „Tele2“ pasiūlymu ir sudarę „Laisvo interneto“ sutartį gausite išskirtines kainas interneto paslaugoms. Visą informaciją apie pasiūlymus galite sužinoti www.tele2.lt.

Išskirtinės paslaugų kainos

Naujiems klientams, pasirašiusiems 24 mėn. sutartį ir kartu įsigijusiems išmanią įrangą, „Laisvo interneto“ 30 GB planas kainuos beveik 3 kartus mažiau – jo kaina dabar siekia vos 3,90 Eur/mėn. (Kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 11 Eur/mėn.). Pasinaudojus šiuo ir kitais pasiūlymais, klientai pirmąjį mėnesį galės naudotis neribotu internetu bei 14 d. nemokamai išbandyti „Laisvo interneto“ paslaugą. Šis kainos pasiūlymas galioja kartu įsigyjant išmanią įrangą (modemas į pasiūlymą neįskaičiuotas).

Norintiems naršyti daugiau, operatorius siūlo ir kitus „Laisvo interneto“ planus: 50 GB plano kaina dabar siekia 6,90 Eur/mėn. (Kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 15

Eur/mėn.), 100 GB planas kainuoja 9,90 Eur/mėn. (Kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 19 Eur/mėn.). Tuo tarpu 500 GB ir neriboto interneto planų kainos siekia atitinkamai 18,90 Eur/mėn. ir 21,90 Eur/mėn. (Kainos, pasirašant neterminuotą sutartį – 23 Eur/mėn. ir 24 Eur/mėn.).

Kas užtikrina sklandų interneto veikimą?

„Tele2“ tinklo planavimo ir strategijos vadovas, dr. Evaldas Stankevičius tikina, kad interneto greitis ir padengimas yra susieti tarpusavyje, tad operatoriaus kokybės rezultatas yra abiejų parametru mišinys. Pasak jo, klientams svarbiausias yra gebėjimas prisijungti prie tinklo, tam ir reikalingas mobiliojo ryšio padengimas. Specialisto teigimu, greičiausiai veikiantis

internetas yra sunkiai apibrėžiamas, kadangi tokius greitaveikos matavimus galima atlikti įvairiu metu ir rodikliai gali skirtis net keletą kartų.

„Kiekvienas operatorių naudojamas radijo dažnių kanalas turi tam tikrą plotį – tai lyg kelių juostų kelias – kuo jų daugiau, tuo daugiau vartotojų jame tilps ir galės greičiau judėti. Interneto greitaveika priklauso ir nuo vartotojų aktyvumo tinkle, kadangi visi vartotojai dalinasi tos stoties maksimalią turimą greitaveiką. Tačiau nepakanka tik daug kelio juostų, reikia, kad tas kelias pasiektų Lietuvos vartotojus. Čia vėlgi svarbus parametras – padengimas, kuris rodo, kaip erdvėje skrieja radijo dažniai – vieni įveikia didesnius atstumus, kiti nuslopsta daug greičiau. Padengimą sukuria bazinė stotis, kurioje aktyvuojami dažniai su tam tikra

siųstuvo galia. Mobiliojo ryšio operatoriai savo tinklą planuoja taip, kad stotyse dažniai veiktų ir aprėptų vartotojus esančius ne tik lauke, bet ir pastatų viduje“, – technologijos veikimą paaiškina jis.

Svarbiausia – prisijungimas prie tinklo

Specialistas pasakoja, kad svarbiausias parametras vartotojams yra interneto padengimas, kadangi jis užtikrina galimybę prisijungti prie tinklo iš norimos vietos. Tik prisijungusiam į tinklą vartotojui, pagal naudojamos paslaugos tipą, reikalinga greitaveika. Jo teigimu, maksimali greitaveika nėra būtina visiems vartotojams, ji turėtų priklausyti nuo naudojamų paslaugų.

„Tele2“ turi plačiausio tinklo nominaciją, tai reiškia, kad operatoriaus klientai gali prisijungti prie mobiliojo ryšio tinklo iš daugiausiai taškų Lietuvoje. Idealiausias yra tas operatorius, kuris turi plačiausią padengimą ir didžiausią tinklo talpą, tačiau turėti maksimalius šiuos parametrus yra retai pasiekama bet kuriam operatoriumi pasaulyje“, – akcentuoja jis.

Pagal Ryšių Reguliavimo tarnybos (RRT) paskelbtą judriojo ryšio tinklų tikėtinų aprėpties zonų žemėlapi, „Tele2“ mobilusis 4G internetas pirmąją tarp trijų didžiausių judriojo ryšio tiekėjų vidutinio režimo aprėptyje („Tele2“ dengia 80 – 85 proc. Lietuvos teritorijos, kiti du ryšio tiekėjai 75 – 80 proc.), o kituose režimuose nenusileidžia kitiems judriojo ryšio tiekėjams (silpną režimo aprėptis visų operatorių apima 97 – 100 proc. teritorijos, stiprio režimo aprėptyje „Tele2“ kartu su vienu iš ryšio tiekėjų apima 45 – 50 proc. teritorijos, kai trečiasis operatorius – 40 – 45 proc.). Specialistas aiškina, kad kuo stipresniame signalo intervale pirmąją operatorius, tuo geresnį padengimą jis turi pastatų viduje.

Kaip paveiks grynųjų ribojimas

UAB „Idea Prima“. Lietuvoje nuo lapkričio grynaisiais pinigais galima atsiskaityti už ne brangesnius kaip 5 tūkst. eurų pirkinius. Didžioji dalis Lietuvos gyventojų sako, kad tai jų išpročių ir elgesio nepakeis, o savo ketinimus yra pasiruošę pergalvoti ar net jų atsisakyti apytiksliai kas penktas (18 proc.) šalies vartotojas, atskleidė reprezentatyvi „Spinter tyrimų“ apklausa, kurią inicijavo Medicinos bankas.

Panašu, kad nemažos dalies gyventojų dalies grynųjų sumos ribojimai niekaip nepaveiks – elgtis įprastai numato 41 proc., arba du iš penkių, apklausos dalyvių. Dar 27 proc. teigia kol kas negalintys pasakyti konkrečiai ir spręst kiekvienu atveju atskirai.

„Koks bus realus grynųjų ribojimo poveikis mokant už didelius pirkinius, pamatysime praėjus bent keletui mėnesių nuo teisės aktų pakeitimų įsigaliojimo. Sprendžiant pagal apklausos duomenis, skaudžiausiai tai paveiks 18 proc. gyventojų, iš kurių 9 proc. žada gerai apsvarstyti, ar

pirkinio tikrai reikia, kiti 9 proc. didelius pirkinius ketina atidėti arba ir visai jų atsisakyti“, – pastebi Medicinos banko departamento direktorius Julius Ivaška.

Apklausoje duomenis analizuojant pagal tai, koks pagrindinis joje dalyvavusių respondentų užsiėmimas, daugiausiai problemų išžvelgia bedarbiai. Net 16 proc. jų mano, kad ateičiai atidės didelius pirkinius ar gal jų visai atsisakys.

Antroje vietoje pagal išžvelgiamas vartojimo ribojimo rizikas – pensininkai. 13 proc. jų irgi rimtai svarsto, ką reikės daryti su planuojamais dideliais pirkimais. Trečioje vietoje atsidūrė smulkusis verslas: 12 proc. jo atstovų galvoja, didelių pirkinių įsigijimas gali tapti neapibrėžtas.

„Negalime visiškai atmesti to, kad dalis bedarbių gauna neapskaitomų pajamų ir nenori jų „rodyti“ oficialiai. Taip pat ir pensinio amžiaus žmonės, tikėtina, nėra plačiai įvaldę modernių atsiskaitymo būdų ir renkasi klasikinių variantų: už pirkinius susimoka grynaisiais. Kadangi

5 tūkst. eurų riba galioja ir fiziniams asmenims, ir verslui, bene didžiausią nerimą jaučia smulkiojo verslo atstovai, išžvelgiantys atsiskaitymo problemų. Tai leidžia daryti prielaidą, kad atsiskaitymas stambiomis sumomis grynaisiais tarp smulkiojo verslo atstovų yra gana plačiai paplitęs“, – teigia departamento direktorius.

Mažiausiai problemų dėl būsimų pokyčių išžvelgia didmiesčių gyventojai. 44 proc. jų savo planų dėl didelių pirkinių keisti neketina. Tačiau kuo gyvenamoji vieta atokiau nuo didmiesčių, tuo entuziazmo mažiau. Šiuo metu problemų atsiskaitant didelėmis sumomis neišžvelgia 39 proc. gyvenančiųjų mažesniuose miestuose ar rajonų centruose bei 37 proc. kaimiškų vietovių atstovų.

Sprendžiant pagal pajamų dydį, savo vartojimo išpročių dažniau nekoreguos tie, kurių mėnesio pajamos yra didelės. Tuo tarpu atidėti ar stabdyti vartojimą kol kas dažniau pasiryžę gaunantieji mažas pajamas.

Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI) primena, kad nuo lapkričio 1 dienos pagal Atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymą

atsiskaityti grynaisiais pinigais galima iki 5 tūkst. eurų sumos arba šią sumą atitinkančios sumos užsienio valiuta.

„Covid“ vakcina – mes buvome eksperimentiniai triušiai

Atkelta iš 1 p.

Galimybių pasas rudenį tapo privalomas kone kiekviename žingsnyje – nuo studijų, darbo iki elementarių paslaugų ir prekių. Dėl visuomenės bendrojo gėrio buvo priversti pasiskiepyti daug darbuotojų, studentų, o vėliau – moksleivių, mūsų vaikų.

Europos Parlamente vykstančiuose „Covid“ klausymuose vienas iš „Pfizer“ direktorių pripažino, kad prieš pristatant skiepus į rinką nebuvo atlikti jokie tyrimai, rodantys, ar skiepas sustabdo viruso plitimą, t. y. ar pasiskiepijęs asmuo („imunizuotas“) užkrečia/neužkrečia kitų visuomenės narių. Europos Parlamento narys Rob Roos, uždavęs šį klausimą „Pfizer“ atstovui, apibendrina trumpai ir griežtai: „Tai (šis prisipažinimas)... panaikina „Covid“ (galimybių) paso reguliavimo teisinį pagrindą. „Covid“ (galimybių) pasas nustatė masinę institucinę diskriminaciją, nes žmonės prarado galimybę naudotis visuomeniniais gėriais... Aš tai laikau šokiruojančiu, net nusišalstamu... Skandalingu. Milijonai žmonių pasaulyje buvo priversti

skiepytis dėl mito, kad „jūs darote tai dėl kitų“. Dabar paaiškėjo, kad tai buvo pigus melas.“

Primenu, kad Lietuvoje galimybių pasas pradėjo veikti jau pernykščią gegužę (!) – vos keli mėnesiai nuo masinės vakcinacijos pradžios. Ir nereikia sėkti pasakų apie tuo metu jau buvusius kažkokius mistinius mokslinius duomenis ar tyrimus. Jų tiesiog nebuvo. Net rudenį, kai galimybių pasas tapo privalomu ir buvo išrasta „Konstitucinė teisė neužsikrėsti“, nebuvo jokių išsamių ir nuoseklių tyrimų, kurie būtų leidę pagrįsti tokius drastiškus Konstitucinius ribojimus. Vėliau paaiškėjo akivaizdūs faktai – serga visi. Ir pasiskiepiję užsikrečia ir užkrečia. Todėl geriau tikėti Dievu, nei moksliniais tyrimais nepagrįstu „mokslu“.

Kas atsiprašys visuomenės už jos suskaldymą ir diskriminavimą? Danijos sveikatos institucijos vadovas išdrįso ir atsiprašė. Lietuvoje? Kas atsakys už vakcinų sukeltus neigiamus šalutinius poveikius, kas atlygins žalą nukentėjusiesiems ar jų giminių? Apie tai klausiau dar 2021-ųjų rugpjūtį.

Klausimai tie patys, tik tiesa jau apsimovė kelnes ir pradėjo žvalgytis po pasaulį. „Viskam savas metas“ - Šventajame rašte primena Ekleziastas.

Pamenate mano garsųjį straipsnį apie apverktiną „gerovės valstybės“ padėtį, kuriame taip pat nagrinėjau „pandemines“ ir „pagalbos Ukrainai“ Labdaros ir paramos įstatymo pataisas? Tame straipsnyje pabrėžiau, kad Labdaros ir paramos naujasis reguliavimas akivaizdžiai stokoja skaidrumo ir atskaitingumo. Po šio straipsnio įaudrinta ir tuo metu mąstydamą praradusi minia, kurios tarpe pastebėjau net savo draugus, mane „lygino su žemėmis“, plūdo įvairiausiais necenzūriniais žodžiais, šaipėsi, žemino ir atvirai tyčiojosi. Į patyčių ir žeminimo kultą įsitraukė net policijos ir prokuratūros viešųjų ryšių specialistai. Kartu su įaudrinta minia raskevičiai ir kiti politikai klįjavo melagio ir kitokias etiketes. Šis patyčių serialas tęsėsi daugiau nei savaitę, kone kasdieną audrinamas naujais vieno FB („feisbuko“ -red. pastaba) postais.

Nesiplūdau ir iškliausu, nes ži-

nau, kad kvailiausias veiksmas – aiškintis su apakusia ir apkurtusia minia. Žinojau, kad anksčiau ar vėliau paaiškės faktai. Ir jie pradėjo vienas po kito lįsti. Gavau įspūdingiausią – Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvadą.

Specialiųjų tyrimų tarnyba konstatuoja: „Atlikus Įstatymo antikorupcinį vertinimą darytina išvada, kad Įstatymu nustatytas teisinis reglamentavimas gali būti ydingas antikorupcinio požiūriu, kadangi galimai sudaro prielaidas juridinių asmenų nesąžiningam elgesiui ir apsunkina paramos teisėtumo ir kontrolės funkcijų įgyvendinimo užtikrinimą.“

Valstybinė mokesčių inspekcija net ir Specialiųjų tyrimų tarnybai atsakė tą patį, ką tuomet atsakė man: „... Valstybinė mokesčių inspekcija ... informavo, kad iki 2022 m. gegužės 22 d. iš juridinių asmenų nėra pateikta duomenų apie 2021 m. Fiziniam asmeniui suteiktą paramą“.

Iš VMI atsakymų ir STT išvadų akivaizdu, kad VMI negali nustatyti, kiek „pandeminės“ paramos juridiniai asmenys skyrė fiziniams

asmenims, išskyrus atvejus, jei tokią paramą sąžiningai deklaruoja pats juridinis asmuo.

O jei juridinis asmuo yra nesąžiningas? Tuomet STT pažymi štai ką: „Manytume, kad juridinio asmens nesąžiningo elgesio rizikos veiksniams pasireikšti gali būti palankios Įstatymo nuostatos, kad Fiziniam asmeniui paramos gavėjo statusas suteikiamas automatiškai, o konkrečius tokį statusą turinčius (ir potencialius paramos gavėjus) Fizinis asmuo galima identifikuoti tik atlikus papildomus veiksmus (pavyzdžiui, iš su juridiniu asmeniu sudarytų savanoriavimo sutarčių). Taip pat konkrečių Fizinis asmenų (kuriems parama buvo paskirstyta) tapatybės identifikavimas tiesiogiai priklauso nuo juridinio asmens valios ir sąžiningumo teikiant duomenis Apraše nustatytiems subjektams“.

Ar galima tikėtis, kad už skaidrumą kovojančioje valstybėje atsiras institucija, kuri ims patikrinti didžiausius „pandemines“ paramos gavėjus – juridinius asmenis ir šių asmenų galimą paramos skyrimą fiziniams asmenims?

„Elgiuosi, kaip leidžia įstatymas ir sako mano sąžinė“

Kad vaistai prieš „Covid“ yra eksperimentiniai, vienas pirmųjų Lietuvoje prabilo Marijampolės gydytojas traumatologas Gediminas AKELAITIS. Apie tai ir kitus dalykus jis pasakoja „Miesto laikraščio“ skaitytojams.

- Dar 2021 metų vasario mėnesį „Miesto laikraštyje“ Jūs tvirtinote: „Šiai vakcinai nuo COVID-19, sukurtai per trumpą laiką, aš nematau mokslinio pagrindimo, ypač kai pasako, kad pakuotėje yra penkis dozės, o po to patikslina - gali būti ir šešios. O aš žinau, kad ir tūkstantoji gramo dalis veikliosios medžiagos yra vaistas. Negalima taip žaisti žmonėms.“ Kuo rėmėtės skleisdamas šią žinią?

- Mano gyvenimo patirtis, mokslo praktika nepaneigiamai įrodo, kad tokie vaistai negali būti sukurti „per vieną naktį“. Nebent tai būtų sąmoningai paleistas karinės pramonės sukurtas virusas, kuriam paruoštas ir priešnuodis. Kitokiu atveju nėra viena, net garsiausia pasaulio firma negali teigti per metus ar net trumpesnį laiką sukūrusi vakciną, nes jos efektyvumui patvirtinti reikia vadinamojo tolumojo stebėjimo, kuris trunka nuo dviejų iki penkerių ir daugiau metų. O čia buvo eksperimentuojama su žmonėmis, neišbandžius vaistų poveikio gyvūnams, nežinant galimų šalutinių poveikių, kurie gali pasireikšti vėžiniais ir kitais susirgimais.

Tačiau tai niekam nerūpėjo, nes, kaip esu minėjęs, atsiradus eksperimentiniams skiepams, atsirado ir dideli maišai europinių pinigų. Todėl, kai Europos Sąjungos „vyriausioji akušerė“ Ursulė (Europos Komisijos pirmininkė – Ursula von der Leyen - red. pastaba) pasirašė vakcinų pirkimo sutartį, Lietuvoje kilo didžiulė skiepimosi banga. Tada buvo nuolat skelbiama statistika apie paskiepytuosius, susirgusius ir mirusius. Tačiau iki šiol nepateikta duomenų, kiek anapilin išėjusiųjų skiepyti, o kiek nei-

- Dėl tokių „šventvagiškų“ minčių buvote apskūstas valstybiniam Lietuvos bioetikos komitetui, atsakingam už žmogaus teisių ir jo orumo apsaugą sveikatos priežiūros sistemoje.

- Seimo narė Jurgita Sėjonienė šios institucijos paprašė įvertinti mano viešus pasisakymus. Konservatorė siekė nepalankaus man komiteto sprendimo, kad būtų galima imtis priemonių atimti iš manęs gydytojo licenciją. Tačiau išvadoje nurodyta, kad aš, kaip gydytojas, privalau vadovautis mokslu, patikrintais epidemijų, pandemijų valdymo metodais, abejoti, kol nėra galutinės išvados, jog tas vaistas padeda. Beje, „Miesto laikraštyje“, kai kuriose kitose žiniasklaidos priemonėse nurodžiau patikrintus užkratų valdymo būdus. Tai, visų pirma, reali priešvirusinė profilaktika gydymo įstaigose. Palatas reikia dezinfekuoti specialiais garais, švitinti ultravioletiniais spinduliais, kurie naikina bakterijas, tinkamai izoliuoti užsikrėtusius... Šios efektyvios priemonės kainuoja nedaug. Tačiau valdžia pradėjo nuo gąsdinimų ir brangiausių priemonių – „antsnukių“ ir po to skiepėjimo nepatikrintomis vakcinomis. Viską nustelbė komercija.

Tarybiniais laikais Lietuvos valdininkai, siekdami gauti respublikai reikalingų lėšų, veždavo į Maskvos institucijas konjako, rūkytų dešrų ir kitų delikatesų. Dabar didžiausias korupcijos židinys yra Europos Sąjunga. Ši išvada ne iš nuogirdų, o iš savo patirties aiškinantis, kaip tiestas vadinamasis europinis „Rail Baltica“ geležinkelis nuo Marijampolės iki sienos su Lenkija. Vietoje jo Lietuva gavo rekonstruotą rusišką vėžę, o šio

projekto sumanytojai, įsisavinę šimtus milijonų eurų, tyliai pasišalino. Čia pravartu priminti, kad ES „vyriausioji akušerė“ Ursulė, prieš ją patvirtinant ES komisijos pirmininke, vadovavo Vokietijos gynybos ministerijai ir buvo įtariama neskaidriais viešaisiais pirkimais. Kas galėtų paneigti, kad jos pasirašytos milijardinės sutartys dėl vakcinų tiekimo nekvepia korupcija.

- Kodėl prieš skiepėjimą eksperimentine vakcina pasisakė labai mažai medikų?

- Jie uždirba 4-5 kartus mažiau nei vakariečiai, tačiau daugiau nei skurdo riba. Nenorėdami prarasti ir tokių „ašarų“, baimindamiesi atleidimų, sumažintų krūvių, aiškinimusi dėl savo nuomonės reikšimo, medikai įprato negalvoti. Svarbiausia jiems - nenukrypti nuo valdančiųjų politikos, nesvarbu, kokia partija ir kokioje santvarkoje ją deklaruoja.

Aišku, tokie yra toli gražu ne visi. Antai tarybiniais laikais baigęs medicinos studijas, per diplomų įteikimo ceremoniją nuo scenos pasakiau, kad, būdamas pacientas, kreipčiausi tik į trečdalį kolegų. Mat mačiau, kaip mokosi, laiko egzaminus likusieji: aukštų valstybės pareigūnų, kitų funkcionierių, įmonių direktorių vaikai, anūkai.

- Ar toks santykis tinka ir Marijampolės ligoninei?

- Manyčiau, kad taip. Kai buvo paviešinta valdžios iniciatyva, kad nesiskiepijusiems gydytojams nebūna leista dirbti, dalis kolegų guodėsi tokia prievole, įvairiausiais būdais stengėsi jos išvengti. O kiti skiepijosi, nes „taip liepė valdžia“.

- O jūs ir nesiskiepijote, ir bene vienintelis Marijampolės

ligoninėje būnate be kaukės, nors už tai administracija grąsina bausmėmis.

- Nuo kada „fizrukas“ (liet. - kūno kultūros mokytojas), nesvarbu, kad jis direktorius (Marijampolės ligoninės vadovas Lietuvos sporto universitete įgijo trenerio specialybę – red. pastaba) man, medikui gali aiškinti, kaip organizuojama sveikatos apsauga? Antra vertus, nesuprantu, koku pagrindu dulkiai ir begalviai jų vasalai su baltais chalatais, vadovaujantys ligoninėms, iš pacientų ir medikų reikalauja dėvėti „antsnukius“, nors pati premjerė aiškina, kad „covidas“ yra eilinis gripas. Matyt, dar mažai pinigų privogta, nes kiekvienas pacientas turi pirkti kaukę arba užsidėti padėtą prie įėjimo į ligoninę. Taip toliau tyčiojama iš žmonių, kurie nesuspėję su tikroviška situacija, maitinasi dezinformacija, pateikiama „delfių“, visuomeninės, komercinių priemonių.

- Einate „prieš srovę“, kurioje plaukia ir savivaldybės vadovai, pavyzdžiui, suprانتys, kad pinigų įvairioms miesto

bei kaimo reikmėms galima gauti tik nuolankiai linkčiojant Vilniaus valdininkų kabinetuose. Ar savosios pozicijos laikytumėtės ir tada, jei marijampoliečiai jums patiktų mero pareigas?

- Minimieji pinigai nėra aukšto ir gražaus, kuris sėdi S. Daukanto aikštėje, arba ministrų. Seimo narių, o mūsų visų sumokėti ir privalo būti nedelsiant skiriami bendram gėriui, o ne skoloms dengti.

Aš elgiuosi bei elgsiuosi, kaip leidžia įstatymas ir sako mano sąžinė. Dėl Vilniaus kabinetų galiu pasakyti tiek: pagal profesiją esu traumatologas ir, jei prireiktų, juo likčiau Afrikoje ar kur kitur, o tie, kuriems lankstomasi, bučiuojamos rankos, po metų, kitų patys gal vaikščios jas ištiesę, nes dabartinę galią jiems suteikia tik užimama kėdė.

Kalbino Jurgis MAČYS

Politinė reklama.
Bus apmokėta iš Krikščionių sąjungos Politinės kampanijos sąskaitos.
Užs. Nr. 003

BRANGIAI PERKA MIŠKĄ

Gali būti su bendraturčiais, neatidalinantis su skolomis, sutvarkome paveldėjimus ir kitus dokumentus.

DĖL PERKAMO MIŠKO
ATSAKYMAS PER 1 VAL.

864455355, 866066466

PERKA

Brangiausiai Lietuvoje miškus (brandžius, jaunus, malkinius, iškirstus), žemes, sodybas. Tel. 8-676 41155.

Superkame visų markių automobilius. Gali būti nevažiuojantys. Atsiskaitome iš karto. Tel. 8-675 80030.

Sendaikičius: papuošalus, ženklelius, karo atributiką. Fotoaparatus, plokšteles, monetas, nuotraukas, žiūronus, laikrodžius ir visa kita. Atvykstu. Tel. 8-671 04381.

PARDUODA

Parduodamas 37 kv. m butas R. Juknevičiaus g. (110 namas, 3 a., langai į parko/upės pusę, namas renovuotas). Kaina sutartine. Tel. +370 611 77294.

VIDARA STOGAI IR FASADAI

- Plieninės stogų dangos
- Lietaus nuvedimo sistemos
- Skardos lankstinių gamyba

RUUKKI PARTNERIS

PROFESIONALUS STOGŲ IR FASADŲ CENTRAS
Stoties g.14, Marijampolė, tel.8-699-46959

**NUOLAIDA
IKI 25%!**

SR

STATYBOS RITMAS

Gamyklų g. 3, Marijampolė
Tel. (8 343) 71450, info@sr.lt

**KASAME KŪDRAS
ILGASTRĖLIU EKSKAVATORIUMI**

Transporto ir statybinių mechanizmų nuoma:

Tel. (8-343) 70482

www.sr.lt

**EPO
BETONAS**

GAMYKLŲ G. 3, MARIJAMPOLĖ,
TEL. (8 343) 70744, 8 699 12591

UAB Ekobetonas
**GAMINA ĮVARIŲ RŪŠIŲ BETONĄ
IR BĖTONO MIŠINIUS**

BETONAS PRISTATOMAS BETONO SIURBLIAIS, BETONVEŽĖMIS IR SAVIVARČIAIS

METALO GAMINIAI (ARMATŪRA)

Tel. 8 655 04687

PASLAUGOS

Valome kaminus. Tel. 8-621 99958.

SIENŲ ŠILTINIMAS

į oro tarpus

Tel. 8 696 42 020

Svaiginasi pavojingomis medžiagomis

Vaiko teisių gynėjai kartu su Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu atkreipia tėvų, pedagogų ir kitų su vaikais dirbančių žmonių dėmesį, kad pastaruoju metu drastiškai daugėja atvejų, kai vaikai ima svaigintis priklausomybę sukeliančiomis ir kitomis itin pavojingomis medžiagomis. Tad labai svarbu būti itin atidiems, išmokyti atpažinti besisvaiginantį vaiką ir laiku kreiptis pagalbos.

Pasak Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės, vaiko teisių gynėjams vis dažniau tenka vykdyti padėti šeimoms, kuriose augantys vaikai vartoja tokias medžiagas.

„Pastebime, kad vaiko teisių gynėjai gauna vis daugiau pranešimų apie vaikų svaiginimosi atvejus, o pastaruoju metu keli vaikai mirė apsinuodiję itin pavojingomis medžiagomis. Pavyzdžiui, jau ne kartą teko padėti šeimoms paašškėjus, kad vaikai uostė dujas, vis dažniau gauname pranešimų apie kartu su elektroninėmis cigaretėmis vartojamas nuodingas medžiagas. Deja, keletas tokių atvejų jau baigėsi mirtimi, tad suaugusiems yra ypač svarbu išmokyti pastebėti ir atpažinti, kai vaikas svaiginasi bei laiku kreiptis pagalbos“, – sako I. Skuodienė.

Apie priklausomybes, psichoaktyviųjų medžiagų poveikį ir žalą su vaikais reikia kalbėti jau nuo mažų dienų. Tačiau ne visais atvejais užtenka vien pokalbio. Vaikai yra smalsūs iš prigimties, o paauglystės laikotarpiu didelę įtaką daro ir draugai bei pažįstami, tad vaikams gali kilti noras išbandyti įvairias medžiagas.

Atpažinti, kad vaikas ėmė vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas, galima iš jo besikeičiančios išvaizdos: papilkėjusios veido odos, patamsėjusių pakakių. Keičiasi ir vaiko emocinė būsena – jis gali tapti irzlus, nerimastingas, gali pasireikšti dideli nuotaikų svyravimai, sutrikti koordinacija, miegas bei mityba.

Jeigu vaikas ima ieškoti progų trumpam išeiti iš namų ar negrįžta namo sutartu laiku, iš namų dingsta pinigai ar kiti daiktai, jis ieško arba pats dalinasi atitinkama informacija socialiniuose tinkluose – tai jau rimti signalai tėvams, kad vaikai gali reikėti pagalbos.

Pastebėjus šiuos ar kitus nerimą keliančius požymius labai svarbu kalbėtis su vaikais apie priklausomybę sukeliančių medžiagų daromą žalą, analizuoti situacijas, kas paskatino vaiką išbandyti jas, laiku suteikti vaikams pagalbą.

SR

REIKALINGI

STATYBOS RITMAS

**PLATAUS PROFILIO
STATYBININKAI**

Atlyginimas nuo 1 100 eurų atskaičius mokesčius.

Kreiptis:

**Gamyklų g. 3,
Marijampolė
tel. 8 652 50618;
8 343 71450.**

**CSSS
SENUKAI**

**ĮRANKIŲ
NUOMA**

Nuo 5 iki 10 parų -15%

Nuo 11 ir daugiau parų - 30%

**Nuomojantis įrankius 5 paras ir ilgiau,
sekmadienio mokestis neskaičiuojamas**

8 650 32 667

Stoties g. 47, Marijampolė

LIETUVIŠKO SAVAITRAŠČIO
ŠIANDIEN

prenumerata
2023 metams

Lietuvos kultūros, švietimo, politikos, verslo, sporto aktualijos tik ŠIANDIEN

Pusmečio kaina
tik 24.99 €

Visuose Lietuvos pašto skyriuose,
internetu www.prenumeruok.lt;
www.prenumeruoti.lt

Lietuvos tarptautinių sutarčių odisėja*

Vytautas ŽALYS, Lietuvos diplomatinės istorijos tyrinėtojas. Daugelis istorikų bei archyvarų iki praėjusių metų vasaros neatmetė galimybės ar net buvo įsitikinę, kad laikotarpiu tarp dviejų pasaulinių karų sudarytų Lietuvos tarptautinių sutarčių originalai, kaip ir nemaža dalis kitų Lietuvos valstybei svarbių dokumentų, po okupacijos išvežtų į Sovietų Sąjungą, taip ir liko dūlėti rytinio kaimyno archyvuose. Istorikams prireikus, sakykime, Lietuvos ir Sovietų Rusijos 1920 m. Taikos sutarties, iš Rusijos Federacijos Užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM) Diplomatinės archyvo tekdamo skolintis Sovietų Rusijai priklausiusio sutarties egzemplioriaus faksimilę.

Atkūrus Nepriklausomybę archyvų gražinimo klausimus tikėtasi spręsti Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos tarpvyriausybiniame komisijoje. Rusijos pusė, deja, nebuvo linkusi rimtai to daryti. Lietuvos pusės pastangos aktualizuoti šį bendradarbiavimo aspektą nebuvo sėkmingos. Ne ką produktyvesni buvo ir bandymai tiesiogiai su Rusijos archyvų vadovybe aptarti šią abiem pusėms jautrią temą.

Tokia Rusijos pozicija stiprina įsitikinimą, kad ši šalis tebesaugo Lietuvai priklausančius archyvus, ir viltys juos susigrąžinti palaipsniui nyko.

Svarbūs liudininkai

Sovietų ir nacių okupacijų metais išgyveno keletas liudininkų, galėjusių papasakoti „sutarčių istoriją“ nuo jų išsiuntimo į Švediją karo išvakarėse, saugojimo, vėliau slėpimo Stokholme po okupacijos iki jų persiuntimo į Kanadą. Itin vertingų liudininkų kategorijai galime priskirti paskutinį URM Politikos departamento direktorių Edvardą Turauską, Slaptosios kanceliarijos tarnautojas Marcelę Kubiliūtę ir Bronę Liudžiūtę, Ūkio reikalų vedėją Jurgį Kučinską ir, žinoma, Lietuvos nepaprastąjį pasiuntinį ir įgaliotąjį ministrą Švedijoje Vytautą Joną Gylį bei jo sutuoktinę Vandą.

Lietuvos tarptautinių sutarčių gelbėjimo operacijos iniciatorius – Ministro Pirmininko pavaduotojas (1939–1940), laikinai ejęs ir užsienio reikalų ministro pareigas, Kazys Bizauskas, deja, nebegalėjo papasakoti apie aplinkybes, kuriomis, likus vos kelioms dienoms iki karo pradžios, laikinojoje sostinėje buvo priimtas išmintingas sprendimas perkelti tarptautinių sutarčių originalus laikinam saugojimui į Lietuvos pasiuntinybę Švedijoje. Iškart po okupacijos K. Bizauskas buvo NKVD (Vidaus reikalų liaudies komisariatas, rus. *Narodnyj komissariat vnutrennich del*) sumintas ir įkalintas Kauno kalėjime. Prasidėjus Vokietijos ir SSRS karui, 1941 m. birželio 26 d. vežamas į Sovietų Sąjungos gilumą K. Bizauskas sušaudytas Baltarusijoje.

Apie sutarčių gelbėjimo operaciją žinojo K. Bizauskui artimas E. Turauskas. Kiti, net ir aukštas pareigas URM sistemoje eję diplomatai, įskaitant ir svarbiausiuose postuose dirbusius nepaprastuosius pasiuntinius ir įgaliotuosius ministrus (toliau – pasiuntiniai), apie šią slaptą operaciją informuoti nebuvo.

Apie J. Kučinską žinome tik tiek, kad, pasibaigus II Pasauliniam karui, jis emigravo į Pietų Ameriką, M. Kubiliūtė, praėjusi NKVD kalėjimų ir tremties skaistykla, sugebėjo išgyventi sovietinėje Lietuvoje, tačiau dėl suprantamų priežasčių nebuvo linkusi dalytis paslaptimis. B. Liudžiūtė, pasitraukusi į JAV, 1962 m. patvirtino sutarčių išsiuntimo į Švediją faktą, tačiau tolimesnio jų likimo nežinojo.

URM Slaptosios kanceliarijos siuntai pasiekus Stokholmą, apie šį brangų krovinį netrukus sužinojo pasiuntinybės atašė Vladas Žilinskas, kurio atsiminimai, pasibaigus karui, aktualizavo sutarčių paiešką išsivijoje ir Lietuvoje. Apie V. Gylį saugomus Lietuvos tarptautinių sutarčių originalus per karą sužinojo ir laikinai Lietuvos diplomatinės tarnybos (toliau – LDT) šefo pareigas ejęs Jurgis Šaulys, o karui pasibaigus apie juos žinojo S. Lozoraitis, Lietuvos ministras Vašingtone Povilas Žadeikis, vėliau jį pakeitęs reikalų patikėtinis Juozas Kajeckas ir kiti LDT nariai. Vėliau apie tai tapo žinoma net ir kai kuriems Kanados ir JAV lietuvių bendruomenių atstovams. Bėda ta, kad J. Šaulio mirtis labai apsunkino antrąjį sutarčių gelbėjimo operaciją.

Svarbiausias liudininkas šioje kone detektyvinėje istorijoje neabejotinai buvo V. Gylis, kuriam URM vadovybė buvo patikėjusi laikinai saugoti Lietuvos tarptautinių sutarčių originalus. V. Gylis poziciją ir veiksmus vykdant jam pavestą misiją ne visuomet lengva suprasti. Iš vienos pusės, jis neslėpė turįs URM prieš pat karą atsiųstus dokumentus, kita vertus, iki pat savo mirties neparodė noro jų gražinti kad ir LDT šefui. Bent jau mums nepavyko rasti dokumentų, patvirtinančių tokias jo intencijas. Dar keistesnė jo sutuoktinės Vandos, kurios rankose, mirus V. Gyliui (1959 m.), atsidūrė sutartys, laikysena. Ji mirė ne tik negražinusi sutarčių, bet ir nepalikusi žinios, kur jos paslėptos.

Paieškos abipus Atlanto

Impulsą sutarčių paieškoms suteikė 1997 m. „Lietuvos istorijos metraštyje“ paskelbtas vieno iš Čikagoje leidžiamo JAV lietuvių mėnraščio „Akiračiai“ redaktorių Liūto Mockūno straipsnis, pasakojantis apie paskutines Lietuvos pasiuntinybės Stokholme veiklos dienas, aplinkybes, kuriomis pasiuntinybė perėjo į sovietų rankas. Straipsnis rėmėsi 1992 m. į „Akiračių“ redakciją atsiųstais anksčiau niekur neskelbtais buvusio pasiuntinybės Stokholme atašė V. Žilinsko, tuo metu gyvenusio JAV, atsiminimais.

V. Žilinskas patvirtino, kad 1939 m. vasaros pabaigoje Lietuvos tarptautinių sutarčių originalai buvo atgabenti į pasiuntinybę Stokholme, o 1940 m. vasarą, dar prieš sovietams užimant pasiuntinybę, perkelti į privatų ir slaptą pasiuntinio V. Gylį butą, o iš ten – į saugią vietą Švedijos valdžios „rūsiuose“. Kokiuose, V. Žilinskas nežinojo.

Lietuvos ambasadorius Švedijoje Remigijus Motuzas 2008 m. inicijavo 1940 m. iš Lietuvos išvežtų dokumentų paiešką Švedijos ar-

chyvuose. Tyrimą atliko lietuvių istorikas Vytautas Petronis, tuo metu dirbęs Stokholme. Kaip pažymima jo ambasada pateiktoje ataskaitoje, tyrimas vykdomas remiantis istoriko Rimanto Klimavičiaus hipoteze, kad svarbiausi Lietuvos dokumentai, tarpukariu saugoti Prezidentūros archyve, 1940 m. pirmoje pusėje buvo evakuojami į JAV, tačiau, susiklosčius nepalankiai tarptautinei situacijai, „šie dokumentai liko Švedijoje, kur, kaip manoma, randasi ir šandien“.

JAV, kaip galinę stotelę, į kurią tariamai buvo siunčiamos sutartys, pirmasis paminėjo V. Žilinskas, nurodydamas, kad dokumentai įstrigo Stokholme dėl britų ir vokiečių taikytos griežtos jūrų blokados. Kuo remiantis taip tvirtinta, nežinia.

V. Žilinskas rašo tik apie URM dokumentų išvežimą, Prezidentūros ar kitų Lietuvos įstaigų dokumentų neminėdamas. Mums nepavyko rasti nė vieno dokumento, patvirtinančio kitų Lietuvos valdžios įstaigų dokumentų išvežimą į užsienį versijos. Taip pat nežinome, kokiais šaltiniais paremta versija apie Lietuvos dokumentų, tarp jų ir saugotų Prezidentūros archyve, evakuavimą į JAV 1940 m. pirmoje pusėje.

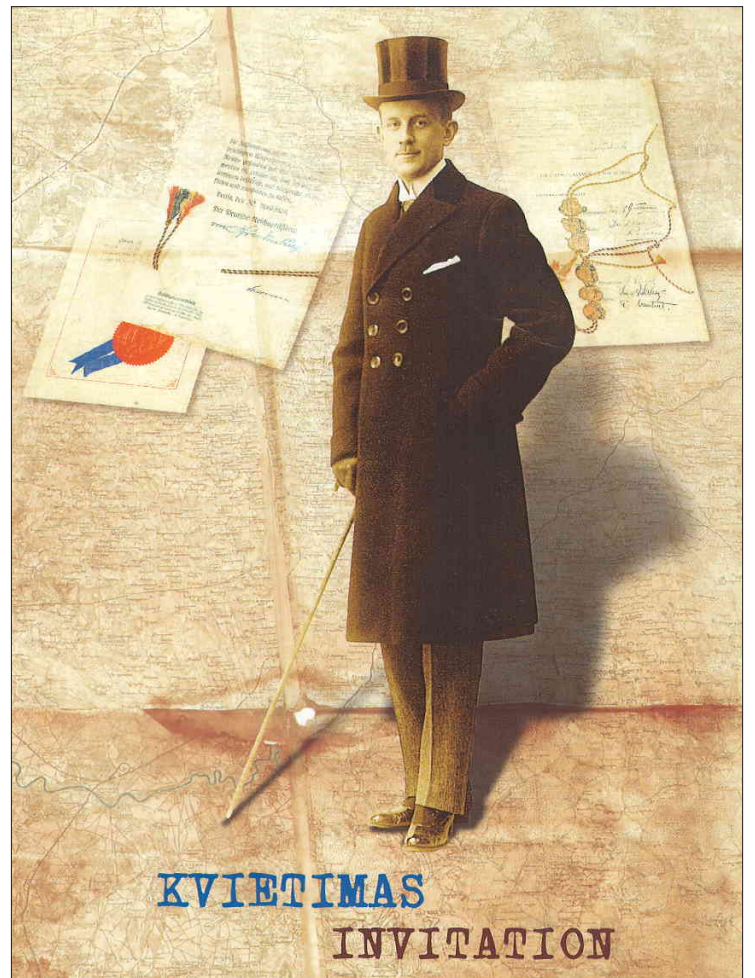
Apibendrinant V. Petronio tyrimą, ambasadoriaus R. Motuzo monografijoje konstatuojama – Švedijos archyvuose peržiūrėjus su Lietuva susijusius dokumentus, taip pat visą asmeninį žymaus archeologo, istoriko, ilgalaikio Švedijos paveldo komisijos pirmininko Sigurdo Curmano archyvą, nepavyko rasti nei patvirtinančių, nei paneigiančių įrodymų apie minėtų Lietuvos dokumentų buvimą Švedijos archyvuose.

Dar vieną postūmį ieškoti sutarčių suteikė „MG Baltic“ įsteigtas Vasario 16-osios fondas, skyręs lėšų tyrinėtojams, ieškojusiems Vasario 16 d. Nutarimo originalo Lietuvos ir užsienio archyvuose. Fondo suteiktomis galimybėmis efektyviai pasinaudojo R. Klimavičius. Nors jam nepavyko rasti patvirtinimo, kad Vasario 16-osios Nutarimas galėjo būti išvežtas į Švediją, tačiau, išnagrinėjęs tuo metu į Lietuvą jau grįžusius dokumentus, išsamiaame straipsnyje „Kultūros baruose“ 2019 m. R. Klimavičius sutarčių pėdsakais atsekė iki pat Toronto. Čia paieškos ir sustojo. Niekas nežinojo, kur dar būtų galima ieškoti Lietuvos tarptautinių sutarčių.

Slapta V. Gylis misija

Atsižvelgiant į sparčiai ir pavojingai kintančią tarptautinę padėtį, likus dienai iki Vokietijos užsienio reikalų ministro Joachimo Ribbentropo skrydžio į Maskvą, 1939 m. rugpjūčio 22 d. (Molotovo-Ribbentropo pakto išvakarėse – red. pastaba) Lietuvos pasiuntiniai iš URM gavo „žaišo“ telegramas, nurodančias skubiai grįžti į savo postus reziduojamose valstybėse. Dar iki šio telegrama pasiekė Stokholmą, rugpjūčio 21 d. V. Gylis, greičiausiai telefonu, gavo kitą (E. Turausko arba K. Bizausko) nurodymą – nedelsiant atvykti į Kauną.

Iškvietimo tikslas nenurodytas nė viename mums žinomame URM dokumente, aišku viena – tam turėjo būti rimta priežastis. Apie ją V. Gylis sužinojo tik rugpjūčio 23 d. atvykęs į URM – jam

Vytautas Jonas Gylis (1886 01 26 Griškabūdis-1959 06 14 Torontas) Lietuvos diplomatas, teisininkas

buvo pavesta nepastebimai ir saugiai pergabenti į pasiuntinybę Stokholme Lietuvos tarptautinių sutarčių su užsienio valstybėmis originalus.

Šiai misijai pasirinktas V. Gylis, nes pasiuntinio pareigas ėjo neutralioje Švedijoje, be to, su Švedija turėtas susisiektas jūra iš Klaipėdos.

Laikinojoje sostinėje V. Gylis praleido dvi dienas. Štai kaip jas prisimena B. Liudžiūtė: „Tuometinio šefo (K. Bizausko – aut. past.) instrukcija visų Lietuvos tarptautinių sutarčių originalai buvo pakrauti į dėžes ir įduoti vežtis [...] atvykusiam tarnybos reikalais į Kauną Gyliui.“ Rugpjūčio 26 d. minėtos dėžės, kaip diplomatinis kroviny, laivu „Marieholm“ išplaukė į Švediją.

Sprendžiant iš ministro įsakymo, V. Gylis laikinojoje sostinėje lankėsi per atostogas. Jam pavestą nepaprastai valstybei svarbią misiją V. Gylis vykdė būdamas atostogose? Šis faktas privertė susimąstyti. Patikrinus Lietuvos pasiuntinybės Švedijoje finansines atskaitas už 1939 m. liepą ir rugpjūtį, kelionės išlaidų kompensavimo V. Gyliui nepavyko rasti. Ar tai reiškia, kad kelionės Stokholmą–Klaipėdą–Kauną ir atgal į Švediją išlaidas V. Gyliui teko padengti iš asmeninių lėšų? Vargu. Mūsų manymu, atvykimas į Kauną per atostogas ir finansinių „galų“ slėpimas patvirtina, kad URM vadovybė šią misiją traktavo kaip visiškai slaptą. Kad šiuo atsargumo priemonių imtasi ne veltui ir elgtasi labai apdairiai, paaiškės jau pirmomis okupacijos dienomis.

Sovietų diplomatai, rugpjūčio 21 d. atvykę iš Švedijos URM atstovo perimti Lietuvos pasiuntinybę, nei inventoriaus knygu, nei slapto dokumentų, juo labiau Lietuvos tarptautinių sutarčių ten nerado. Apie pasiuntinybėje saugotas sutartis sovietai nežinojo, kitaip būtų pareikalavę Švedijos vyriausybės

gražinti „teisėtai jiems priklausančią turtą“. Kitaip sakant, būtų elgęsi lygiai taip pat, kaip su Švedijoje saugotomis Lietuvos aukso atsargomis, kurias pasisavinę iškart perplukdė į Sovietų Sąjungą.

Ieškojo ir sovietai

Pirmoji Lietuvos tarptautinių sutarčių pasigedo marionetinė URM vadovybė. „Svetimieji, atėję šeimininkauti į Mūsų ministeriją, griebėsi ieškoti ir sutarčių. Svarbiausia jiems rūpėjo Pabaltijo sutartis, anot jų, karo sutartis. Geležinės spintos (seifai – aut. past.) beveik tuščios – kur sutartys? Tuoj mudviem kliuvo. Teko aiškintis, kad išvežtos. Reikalauja įrodymų, kieno patvarkymu. Ėmėm ieškoti to mažo popieriuko-instrukcijos. To ne gana, reikalauja liudininkų. Kučinskas ir buvo tuo liudininku, nes pats krovė, o taip pat ekspedijav“, – prisimena B. Liudžiūtė.

Ieškodami dingusių sutarčių sovietai nusprendė apklausti į Tarnobovą ištremtą Juozą Urbšį. 1940 m. rugšėjo 23 d. raštu duotuose parodymuose buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras pripažino, kad 1939 m. rugpjūčio pabaigoje, kuomet karas tarp Vokietijos ir Lenkijos atrodė neišvengiamas, dalis slaptojo URM archyvo buvo pervežta į Lietuvos pasiuntinybę Stokholme. Kokie dokumentai išvežti į Švediją, J. Urbšys teigė nežinąs, nes tuo metu gydėsi Šveicarijoje.

Užėmus Lietuvos pasiuntinybę Švedijoje ir neradus ten jokių slapto dokumentų, sovietams beliko galvoti, kad lietuvių diplomatai pasielgė taip, kaip būtų pasielgę bet kurios šalies diplomatai – prieš palikdami pasiuntinybę visus slapto dokumentus sudegino. Tikėtina, kad vadovaudamiesi tokia logika sovietai Stokholme sutarčių neieškojo, Švedijos Vyriausybei pretenzijų nepareiškė.

*Straipsnį, autoriui sutikus, spausdiname sutrumpintą.

Tėsinys kitame numeryje